

deSTADSWIJK studies5

Thema's: Betekenis van vakmanschap; Kijken, begrijpen en leren;
Individueel handelen in organisatorisch verband; Vakwerk in de wijk

Trancity organiseert op 29 maart, 20 april, 18 mei en 7 juni 2010:

Vakmanschap

Samenstelling: Arnold Reijndorp, Bart Lammers en Simon Franke

Vakmanschap: het verlangen om het werk goed uit te voeren omwille van het werk zelf. De vijfde serie van deSTADSWIJKstudies dringt door in de paradox dat we allemaal spreken over de nieuwe professional in de wijk, maar er niet in slagen het bijbehorend vakmanschap op waarde te schatten en zo te ontwikkelen dat er naast formele competenties vooral ook plaats is voor intrinsieke waarden, voor impliciete en in de praktijk ontwikkelde kennis.

Versterking van het ambacht van elke afzonderlijke discipline met een eigen vakgemeenschap voor reflectie en uitwisseling zijn een voorwaarde voor succesvol handelen en voor een visie op ieders rol in de wijk. deSTADSWIJKstudies biedt daarbij geen gereedschapskist, maar legt bloot hoe ambacht en vakgemeenschap herijkt kunnen worden.

TRANCITY

deSTADSWIJKstudies5

Dit programma verkent onderliggende thema's voor vakmanschap. De formele aspecten van het werk zijn te dominant geworden. Het leren op de werkplek, de zoekende benadering, de eigenlijke waarden van het werk en de persoonlijke motivatie zijn te ver uit beeld verdwenen. Terwijl juist vakmanschap zich permanent ontwikkelt als een werkwijze waarin ervaring, kennis, motivatie, 'trial and error', zodanig een plek hebben dat gaandeweg het ambacht van degenen die werken in de wijk wordt versterkt. Op zoek daarom naar een lerende omgeving voor lerende professionals. Op zoek ook naar organisaties die voor de eigen medewerkers een vakgemeenschap creëren waarin reflectie en innovatie mogelijk is en waar de onbewuste kennis uit de praktijk wordt gewaardeerd en expliciet wordt gemaakt. Een vakgemeenschap biedt normen en schept duidelijkheid over de verhouding tot het werktein, de wijk en de bewoners en gebruikers die daar actief zijn. Het geeft inzicht in de waarden van waaruit gehandeld kan worden. En tenslotte onderzoekt dit programma hoe elke vakdiscipline om kan gaan met de complexiteit van de wijk.

In de toenemende aandacht voor het werk en het werktein van de professional in de wijk zoekt deSTADSWIJKstudies naar achtergrondkennis, theorie en inspiratie en minder naar verbetering van vaardigheden en instrumentarium. Teveel, zo is het vertrekpunt, worden we belast met initiatieven, acties en projecten die door overheid, politiek en organisaties in de wijk worden gedropt. Teveel zijn we bezig afstemming en overleg te zoeken, wat tot een overdosis aan tussenlagen en intermediair werk leidt. Te weinig kiezen we voor een heldere vakuitoefening waarin mensen vanuit eigen verantwoordelijkheid en gesteund door hun organisatie met trots en in een tastbare realiteit hun werk kunnen doen.

Voor wie zijn deSTADSWIJKstudies

U bent in uw werk – beleidsmatig of bestuurlijk – vanuit een sociaal-maatschappelijk of ruimtelijk-fysiek perspectief betrokken bij stedelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing, bij wijkontwikkeling en -beheer; of u bent werkzaam in welzijn, onderwijs en gezondheidszorg. De bijeenkomsten zijn bedoeld voor al diegenen met een achtergrond in de sociale professies, in de cultuur, in architectuur en stedenbouw of in maatschappelijke organisaties zoals de corporatie, of in lokale en landelijke overheid. Voor hen die het vakmanschap willen verdiepen, die aanlopen tegen zinloos overleg en verantwoording, die opnieuw willen definiëren wat de opdracht is en die willen nadenken over de verhouding van persoon, professional, organisatie en klanten en bewoners.

29/03/10 Betekenis van vakmanschap

Bijeenkomst 1

De waarde van vakmanschap. Hoe wordt het ambacht ontwikkeld in de eigen vakuitoefening en in overdracht tussen collega's en hoe worden die ervaringen in de praktijk verwerkt in de ontwikkeling van het vak. Hoe wordt het werk van betekenis en waarde voorzien. Wat is de rol van het individu en wat is de rol van de organisatie daarin. In de wijk is de professional niet de enige met kennis, ook de bewoner en gebruiker is een deskundige. Deskundigheid ontwikkelt zich altijd in relatie tot anderen, co-creatie.

Referaat 1

Henk Oosterling – Universitair hoofddocent filosofie Erasmus Universiteit Rotterdam en zelfstandig adviseur integrale gebiedsontwikkeling

Richard Sennett en de waarde van het vakmanschap. Vakmanschap en beroepsontwikkeling. Wat betekent vakmanschap in en voor de wijk en op welke schalen is dit te vinden? Wat zijn de intrinsieke waarden in de non-profit sector en hoe verhouden deze zich tot de meetbare producten?

Met andere woorden: hoe verhouden sociaal, cultureel en economisch kapitaal zich tot elkaar? Hoe kunnen vakmensen hun expertise heroveren op bureaucratie en technocratie? Welke rol speelt lokale kennis in lokale praktijken in deze herovering?

Referaat 2

Mathieu Weggeman – Hoogleraar organisatiekunde Technische Universiteit Eindhoven

Over kenniswerkers, vakmanschap en het sturen op innovatie; faciliteren in plaats van plannen en controleren; sturen op collectieve ambitie. Hoe kan je permanent leren en welke rol heeft praktijkervaring daarin en hoe kunnen organisaties daarop gericht worden. Wat is de taak van het management in organisaties met een publieke taak?

Praktijkreferaat

Nico Dullemans – Adviseur bij Bond Katholiek Beroeps- en Voortgezet Onderwijs

De school heeft van oudsher 'voeten in de buurt', aldus de WRR in *Vertrouwen in de buurt* (2005). Wat heeft dit te maken met het vakmanschap van leraren? Om deze vraag te kunnen beantwoorden staan wij stil bij de essentie van hun beroep, de ontwikkeling van dit beroep de laatste twintig jaar, en wij gaan na wat planmatige interventies van de (lokale) overheid, gericht op de wijk, voor betekenis kunnen hebben op het leraarschap.

Uitwisseling en reflectie tussen de deelnemers en Nico Dullemans over de werkpraktijk.

20/04/10 Kijken, begrijpen en leren

Bijeenkomst 2

Hoe kan elke professional begrijpen wat zijn of haar opdracht is; wat wordt er van hem of haar verwacht in de opgaven die er liggen? En hoe onderscheid je in die opdracht de verschillende relaties tussen professional, klant, opdrachtgever en eigen vakgemeenschap. Ook bewoners zijn vakmensen op hun eigen terrein, consumenten zijn ook producenten en opdrachtgevers zijn ook gebruikers. Hoe kan de eigen organisatie voor elke discipline een eigen vakgemeenschap worden waarin niet de makkelijke weg wordt gekozen, maar waarin juist de weerstand wordt opgezocht omdat daar geleerd kan worden, omdat daarmee onbewuste kennis expliciet gemaakt kan worden. De organisatie moet een lerende werkplek zijn; dan gaat het niet om methodiek maar vooral om open staan voor vernieuwing, voor nieuwsgierigheid, voor uitwisseling.

Referaat 1

Frans Nauta – Lector innovatie publieke sector Hogeschool Arnhem Nijmegen

Citaat: 'Innovatie in de publieke sector blijft achter bij de markt. Professionals in de wijk en hun organisaties hebben geen systeem om te leren van hun praktijk en geen instrumenten om nieuwe ideeën 'te ontwikkelen, te filteren, te testen, te verfijnen en in te voeren, en om te leren van implementatie.' Hoe kan elke discipline een eigen open en stimulerende vakgemeenschap vormen?

Referaat 2

Marina Meeuwisse – Experimenteel psycholoog, mediapedagoog en cultureel werker aan de Hogeschool Rotterdam / Kenniskring 'Opgroeien in de stad' en fotograaf.

Hoe 'lezen' professionals van verschillende disciplines de fysieke stad en de wijk en hoe beïnvloedt die stad in hun hoofd hun werk en het gesprek met hun collega's; hoe begrijpen zij wat ze zien in de context van hun eigen vak. Hoe definiëren zij vervolgens hun werk in relatie tot andere partijen.

Praktijkreferaat

Guus Haest – Adviseur wonen en maatschappelijke ontwikkelingen bij corporatie Portaal

Hoe gaat een van de belangrijkste partijen in de wijk om met analyse en definitie van de opgave. Welk vakmanschap van de corporatiemedewerker is vereist en hoe wordt dat vakmanschap gevormd. Kan een corporatie een lerende werkplek bieden? Over kennisinnovatie en over de vakontwikkeling van de corporatiemedewerker in relatie tot de opgave, tot andere partijen en tot de bewoner.

Uitwisseling en reflectie tussen de deelnemers en Guus Haest over de werkpraktijk.

18/05/10 Individueel handelen in organisatorisch verband

Bijeenkomst 3

Gaat over doen en over maken. Al handelend leren en ontwikkelen; steeds verwerken van wat er is gebeurd, dat is geen protocol en statistiek, maar reflecteren op het eigen handelen en de eigen positie, een 'logboek' als het ware. Hoe zit het met verantwoordelijkheid nemen en met zelfstandig handelen. De verhouding tussen doel en de weg er naar toe. De verhouding tussen individu en organisatie.

Referaat 1

Harry Kunneman – Hoogleraar sociale en politieke theorie Universiteit voor Humanistiek

Citaat: 'Normatieve professionalisering, waarmee wordt bedoeld de bewustwording van het krachtenveld van verschillende normen (maatschappelijk-organisatorische, professionele en persoonlijke) waarin de professional zich bevindt en het zoeken naar de juiste rechtvaardigheidsgrond voor het professionele handelen, die per situatie kan verschillen en om een afweging vraagt.' Over het individu, de professional en de organisatie. Het spanningsveld tussen zingeving en intrinsieke waarden tegenover commercie en protocol.

Referaat 2

Daniel Giltay Veth – Sociaal ondernemer en adviseur DGV Holding

Een kritiek op de projectencarroussel als ondermijning van in de praktijk gevormd vakmanschap. Succesvolle projecten zijn vaak loketoverstijgend. Welk subsidiesysteem is nodig om die projecten duurzaam te maken. Maar ook is de vraag waaruit het vakmanschap bestaat van de 'krachtdadige entrepreneurs' die deze projecten dragen. Van welke vakgemeenschap maken zij deel uit.

Praktijkreferaat

Jos de Blok – Directeur van Buurtzorg Nederland

Buurtzorg & Buurtdiensten stellen de relatie cliënt professional centraal. Het is een reactie op ontwikkelingen in de zorg waarbij teveel de (grootschalige) organisatie en de productie uitgangspunt van werken is. De omgeving is voor Buurtzorg een bron van kracht voor cliënt en professional. De organisatie is volgend en dienstbaar. Dit komt o.a. tot uitdrukking in een zeer lage overhead. De vakuitoefening van de verpleegkundige staat centraal. In kleine zelfsturende teams organiseren zij zelf de zorg in buurten en wijken.

Uitwisseling en reflectie tussen de deelnemers en Jos de Blok over de werkpraktijk.

07/06/10 Vakwerk in de wijk

Bijeenkomst 4

De wijk is de context en de wijk heeft vakwerk nodig. In de wijk moet een professional zijn sociale expertise ontwikkelen en afstemmen met bredere doelen en andere vakdisciplines; samenwerken zonder het eigen ambacht te laten verwateren. Niet zoeken naar een gemeenschappelijke visie en een gemeenschap van wijkwerkers. Juist ieder zijn vak doen. Gemeenschappelijkheid leidt te vaak tot veel intermediair werk, wat in zichzelf te weinig een vak is.

Ochtendreferaat

Arnold Reijndorp – Bijzonder hoogleraar nieuwe stedelijke gebieden Universiteit van Amsterdam

Hoe ziet die context eruit; hoe kunnen we de complexiteit van de wijk begrijpen en daarin ieders rol zien. Professionele blik is goed, je moet geleerd hebben te kijken en te begrijpen. Goed kijken naar het alledaagse in een wijk is het zien van de afwijkende verschijnselen. Er is een spanning tussen het eigen vak en de wijk; tussen de algemene waarden van het vak en de bijzonderheden in de wijk; hoe kunnen we die hanteren.

De deelnemers in gesprek met Arnold Reijndorp. Hoe begrijpen we de wijk en wat is de opgave?

Middagreferaat

Rob Kievitsbosch – Algemeen directeur van de dienst Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn van de gemeente Groningen

Herijking van werken in de wijk. Je opnieuw afvragen van wat er werkelijk nodig is in de wijk. Welke rol hebben de verschillende disciplines daarin en welke positie hebben de verschillende partijen van politiek tot afzonderlijke vakgemeenschappen.

De deelnemers in gesprek met Rob Kievitsbosch. Hoe definiëren we ieders vak en wat zijn zinvolle activiteiten?

Inspiratie

Een belangrijke inspiratiebron voor dit programma is het recente boek van de socioloog Richard Sennett: *De ambachtsman, de mens als maker*. Een paar thema's uit het boek die relevant zijn voor de STADSWIJKstudies.

Vakmanschap staat voor een duurzame, basale menselijke drijfveer, het verlangen om het werk goed te doen omwille van het werk zelf. Motivatie en betrokkenheid zijn belangrijker dan talent. Zo werken levert emotionele beloning en het geeft verbinding met de werkelijkheid in plaats van met imaginaire en extern geformuleerde doelen. Daarmee komt er aandacht voor de intrinsieke waarden die het werk meebrengt. Leren in de praktijk en de – vaak onbewuste – kennis die daaruit voort vloeit is waardevol. De organisaties van deze vakmensen moeten die kennis expliciet maken en tot onderdeel van de waarden en normen van een vakgemeenschap, die nieuwsgierigheid en innovatie stimuleert.

Weerstand is geen obstakel, maar een leerzame situatie die als je je er mee identificeert leidt tot 'herformattering' van een probleem en het vinden van nieuwe oplossingen. Organisaties moeten niet voortdurend bezig zijn met vereenvoudigen, maar zouden juist de complexiteit van hun werkerrein moeten omhelzen. Dat leidt tot sociale expertise, dat wil zeggen kennis en vaardigheden die niet beperkt zijn tot de enkelvoudige handeling, maar die daarbij voortdurend een relatie weten te leggen met de context van dat handelen. Goede organisaties stimuleren zo'n 'complete' benadering. Weerstand vind je in de figuurlijke grensgebieden van een vaktoefening en in de wijk kan je dat ook letterlijk nemen in fysieke zin. In de grensgebieden wordt geleerd; daar kunnen zowel professional als gebruiker hun aanwezigheid kenbaar maken.

Voor Sennett is het fundament van vakmanschap (en ook dat kunnen we herkennen in de wijk), de kunst om te lokaliseren, te bevragen en uit te breiden. Dat wil zeggen in de eerste plaats specificeren waar iets van belang plaatsvindt; vervolgens daarvan de achtergrond onderzoeken en dan met een frisse blik er onverwachte domeinen bij betrekken.

In een interview voegde Sennett daar na verschijnen van zijn boek aan toe dat hij niet alleen of zelfs maar in de eerste plaats gelooft in de ontwikkeling van het vakmanschap op de bekende werkplek in de bestaande instituties, maar meer heil ziet in 'intermediate institutions', plaatsen waar men uit gedeelde interesse bijeenkomt; geen 'workplace', maar 'place'. Netwerken die flexibele structuren kennen en die op wisselende plaatsen neerstrijken voor uitwisseling en het creëren van gemeenschappelijkheid.

Met de STADSWIJKstudies, een 'intermediate institution', proberen we aan te tonen dat die netwerken er inderdaad toe doen, maar ook dat we de eigen organisaties als stimulerende vakgemeenschap nog niet hebben opgegeven.

Wat bieden de **STADSWIJK** studies

Het programma bestaat uit vier dagen met elk een eigen thema. De dagen worden gemodereerd door de vaste **STADSWIJK** studies-voorzitter: Lenneke Overmaat.

De ochtenden zijn gevuld met twee lezingen. Beide referaten zijn zowel algemeen-wetenschappelijk, als geïnspireerd door de praktijk. Vaak wordt gezocht naar referenties voor het onderwerp van de dag buiten de vanzelfsprekende vakgebieden en wordt aangesloten bij de huidige kennis in wetenschap en theorievorming. Na elk referaat is er ruimte voor een ronde van vragen van de deelnemers. Achtergrond, inspiratie en nieuwe inzichten zijn belangrijker dan concrete instrumenten voor het werk van de deelnemers.

Na de lunch toont het referaat uit de praktijk op welke wijze bedrijven en maatschappelijke instellingen op dit moment concreet actief zijn. De sprekers in deze ronde hebben allemaal in hun dagelijks werk te maken met het thema, maar zij staan niet stil in hun werk, zij realiseren zich dat er nog een wereld te winnen is als hun praktijk een extra verdieping krijgt, als zij in staat zijn hun vakmanschap voortdurend te toetsen en te ontwikkelen.

In het tweede deel van de middag kunnen de deelnemers in verschillende werkvormen hun eigen praktijk toetsen aan die van de spreker en aan de inzichten die het ochtendprogramma heeft opgeleverd.

De organisatie van de **STADSWIJK** studies

Het programma is inhoudelijk ontwikkeld door Arnold Reijndorp, Bart Lammers en Simon Franke.

Arnold Reijndorp is zelfstandig onderzoeker op het grensvlak van stedenbouw en sociaal-culturele ontwikkelingen en bijzonder hoogleraar sociaal-economische en ruimtelijke ontwikkelingen van nieuwe stedelijke gebieden aan de Universiteit van Amsterdam. Bart Lammers is zelfstandig ontwikkelaar op het grensvlak van wonen, zorg en welzijn (www.ruyterveer.org) en samen met Buurtzorg Nederland ondernemer in Buurtdiensten Nederland (www.buurtdiensten.nl). Simon Franke is uitgever (in samenwerking met Uitgeverij SUN) en programmamaker, oprichter van Trancity.

De leergang wordt georganiseerd door Trancity, uitgeverij voor publicaties en organisator van bijeenkomsten op het gebied van de stedelijke ontwikkeling (www.trancity.nl).

Praktische gegevens

Data

Vier dagbijeenkomsten in 2009, van 09.45 uur tot 16.30 uur. Maandag 29 maart, dinsdag 20 april, dinsdag 18 mei en maandag 7 juni 2010.

Locatie

De bijeenkomsten vinden plaats in Stadscafé De Observant in Amersfoort. De Observant is goed bereikbaar met openbaar vervoer; ongeveer vijftien minuten lopen van station Amersfoort. Vlakbij De Observant bevindt zich een parkeergarage. Na uw inschrijving ontvangt u het precieze adres en een routebeschrijving.

Kosten en annulering

De kosten van deelname aan de serie bedragen €1.390,- (exclusief btw). Dit bedrag is inclusief consumpties en een lunch tijdens de bijeenkomsten en een borrel na afloop van de laatste bijeenkomst.

Een tweede deelnemer uit dezelfde organisatie ontvangt een korting van tien procent. U ontvangt voor de kosten een factuur van Trancity, die uiterlijk een week voor aanvang van de reeks dient te zijn betaald.

Tot uiterlijk twee weken voor aanvang kunt u kosteloos annuleren. U dient dit schriftelijk te doen bij Trancity. Bij annulering binnen twee weken voor aanvang wordt de helft van de deelnemerskosten in rekening gebracht.

Mocht u onverwacht verhinderd zijn voor een van de bijeenkomsten, dan kunt u altijd een collega uw plaats laten innemen.

Informatie

Voor meer informatie over inhoud en organisatie van het programma kunt u contact opnemen met Trancity / Simon Franke, sfranke@trancity.nl of 023 532 41 44.

Aanmelden

U kunt zich aanmelden via de website van Trancity. www.trancity.nl/stadswijkstudies brengt u direct bij het programma en het inschrijfformulier.

'Vakmanschap staat voor een duurzame, basale menselijke drijfveer, het verlangen om werk goed uit te voeren omwille van het werk zelf.'

Richard Sennett

Aanmelden:
www.trancity.nl/stadswijkstudies